

การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอกะเหรี่ยงลายโบราณของชุมชนบ้านห้วยฮ่อมนอก ตำบลท่าแม่ลอบ อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน

Development of Karen Antique Woven Fabric Product from Houy Horm Nok Community, Tha Mae Lob Lob Subdistrict, Mae Tha District, Lamphun Province

1. วรีชญา ประสมเพชรหิรัญ*, 2. ทิพาภรณ์ เยสุวรรณ์, 3. สหัทธยา วิเศษ

1. Wareechaya Prasomphethiran*, 2. Tipaporn Yesuwan, 3. Sahathaya Wises

สังกัด: 1., 2. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่,
3. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา

Affiliation: 1., 2. Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Chiang Mai Campus

3. Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Phayao Campus

* Arthor Email: ppummpuiith@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาลวดลายผ้าทอกะเหรี่ยงลายโบราณของกลุ่มทอผ้าบ้านห้วยฮ่อมนอก 2) พัฒนาผลิตภัณฑ์จากผ้าทอกะเหรี่ยงลายโบราณ ของกลุ่มทอผ้าบ้านห้วยฮ่อมนอก 3) นำเสนอช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของกลุ่มทอผ้าบ้านห้วยฮ่อมนอก เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์ และสนทนากลุ่ม ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 26 คน ในการวิเคราะห์ข้อมูล จะเป็นการวิเคราะห์เนื้อหา และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผ้าทอกะเหรี่ยงลายโบราณชุมชนบ้านห้วยฮ่อมเกิดจากการผสมผสานธรรมชาติรอบตัว เช่น ภูเขา แมงมุม ต้นข้าว และลำธาร กับวัฒนธรรม ประเพณี และความเชื่อของชนชาติพันธุ์ปกากะญอ สร้างสรรค์ลวดลายบนผ้าทอกี่เอวผ่านจินตนาการและการเลียนแบบธรรมชาติ ซึ่งสะท้อนอัตลักษณ์และความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนบ้านห้วยฮ่อมอย่างชัดเจน

2. การพัฒนาผลิตภัณฑ์เน้นการปรับปรุงรูปแบบเดิมให้มีความแตกต่างและทันสมัย โดยยังคงเอกลักษณ์ลวดลายโบราณของชาติพันธุ์ปกากะญอ เช่น การเปลี่ยนนุ่งยามเป็นกระเป่าถือ และเสื้อผ้าทอกะเหรี่ยงคอวีเป็นเสื้อคลุม พร้อมเพิ่มลวดลายใหม่อย่างผีเสื้อ ดาวครึ่งซีก ต้นไม้ และกลีบดอก ประดับด้วยริบบิ้นเพื่อสะท้อนวัฒนธรรม วิถีชีวิต และเรื่องราวของชุมชน โดยพัฒนาช่องทางการจำหน่ายผ่านออนไลน์และสื่ออินเทอร์เน็ตเพื่อเพิ่มการเข้าถึงผลิตภัณฑ์

3. การส่งเสริมช่องทางการจัดจำหน่ายผ้าทอกี่เอวของชุมชนบ้านห้วยฮ่อมมุ่งเน้นการรวมกลุ่มผู้สนใจการทอผ้าลายโบราณเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีความน่าสนใจและขยายช่องทางการจัดจำหน่ายทั้งในสถานที่จริงและ

ออนไลน์ โดยเน้นความร่วมมือกับภาครัฐและเอกชน เพื่อเพิ่มการเข้าถึงผู้บริโภคและเผยแพร่ลวดลายโบราณให้เป็นที่รู้จักในวงกว้าง

คำสำคัญ: 1. การพัฒนาผลิตภัณฑ์; 2. ผ้าทอกะเหรี่ยง; 3. ลายกะเหรี่ยงโบราณ; 4. การมีส่วนร่วม; 5. ช่องทางการจัดจำหน่าย

ABSTRACT

This research aims to 1) study the ancient Karen woven fabric patterns of the Huai Hom Nok weaving group, 2) develop products from these ancient Karen woven fabric patterns, and 3) present distribution channels for the Huai Hom Nok weaving group's products. This is qualitative research using interviews and focus group discussions with 26 key informants. Data analysis will be conducted using content analysis, and the results will be presented descriptively.

The research findings indicate that:

1. The ancient Karen woven fabric patterns of the Huai Hom community are created by blending the surrounding nature, such as mountains, spiders, rice plants, and streams, with the culture, traditions, and beliefs of the Karen ethnic group. The patterns are created on backstrap looms through imagination and imitation of nature, clearly reflecting the identity and uniqueness of the Huai Hom community.

2. Product development focuses on improving existing designs to be more distinctive and modern while maintaining the unique ancient patterns of the Karen ethnic group. Examples include transforming traditional shoulder bags into handbags and V-neck Karen woven shirts into jackets. New patterns such as butterflies, crescent stars, trees, and flower petals, adorned with ribbons, are being added to reflect the culture, lifestyle, and stories of the community. Sales channels are being developed through online platforms and internet media to increase product accessibility.

3. Promoting distribution channels for the community's backstrap loom woven fabrics in Ban Huai Hom focuses on grouping those interested in weaving ancient patterns to develop more attractive products and expand sales channels both in physical locations and online. Emphasis is placed on collaboration with government and private sectors to increase consumer reach and spread awareness of ancient patterns.

Keywords: 1. Product Development; 2. Karen Weaving; 3. Ancient Karen Motifs; 4. Participation; 5. Distribution Channels

บทนำ

ประชากรบนพื้นที่สูงของไทยประกอบด้วยชาติพันธุ์ 10 กลุ่ม ได้แก่ กะเหรี่ยง ม้ง (แม้ว) ลาหู่ (มุเซอ) อาข่า (อิก้อ) ลัวะ (ละว้า) เมี่ยน (เย้า) ลีซู (ลีซอ) ขมุ ถิ่น และมลาบรี อาศัยอยู่ใน 20 จังหวัด (สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 10 จังหวัดเชียงใหม่, 2560) มีจำนวนทั้งสิ้น 1,378,854 คน (กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ, 2566) ชาติพันธุ์เหล่านี้มีขนบธรรมเนียม ภาษา เครื่องแต่งกาย อาหาร และวิถีชีวิตเป็นเอกลักษณ์อันเป็นมรดกภูมิปัญญาที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์ กลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงมีจำนวนมากที่สุด เดิมกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงอพยพจากต้นแม่น้ำสาละวินมาตั้งถิ่นฐานทางภาคเหนือและตะวันตก เช่น เชียงใหม่ ลำพูน แม่ฮ่องสอน ตาก และกาญจนบุรี ทั้งในพื้นที่เขาสูงและที่ราบเชิงเขา วิถีชีวิตชาวกะเหรี่ยงผูกพันกับธรรมชาติตั้งแต่เกิด เช่น พิธี “เดบอทุ” ที่นำสายสะดือเด็กใส่กระบอกไม้ไผ่ผูกกับต้นไม้ในป่า ต้นนั้นจึงกลายเป็นประจำตัวหากมีใครตัด เชื่อว่าจะทำให้เด็กป่วย จึงเป็นวิธีหนึ่งในการปกป้องป่า นอกจากนี้ยังเชื่อว่าผีเจ้าที่คุ้มครองดิน น้ำ ต้นไม้ ไร่นา และผีบรรพบุรุษดูแลสมาชิกทุกคนในครอบครัว

ในครอบครัว โดยจะต้องเช่นไหว้ผีทุกชนิดด้วย โดยเฉพาะการไหว้ผีที่เกี่ยวกับผลผลิตทางการเกษตร (คำรน ศรีคำไทย, 2534) ชาติพันธุ์กะเหรี่ยงจะหาอาหารจากป่า เช่น เห็ด หน่อไม้ ผักกูด และจับปลาตามลำห้วย ควบคู่ปลูกข้าว พริก มะเขือ จึงปรุงอาหารง่ายๆ เน้นผัก น้ำพริก ผักต้มหรือสดเป็นหลัก การทอผ้าเป็นวิถีคู่ครัวเรือน ทุกบ้านใช้ “กีเอาจ” ทอผ้าฝ้ายธรรมดาหรือลวดลายเอง แล้วตัดเย็บเป็นเครื่องแต่งกายตั้งแต่ชุดกระบอกสีขาสำหรับหญิงสาวจนถึงเสื้อผ้าทอมือประดับลูกเต๋อย ผ้าซิ่น ตุ่มหูเงิน และกำไลสำหรับสตรีแต่งงาน ส่วนชายสวมโสร่งหรือกางเกงเตี่ยวสะตอกกับเสื้อคอวีทอมือ เด็กชายแต่งคล้ายผู้ใหญ่หรือไม่สวมกางเกงหากยังเล็ก ย่อมทอมือใช้สีย้อมจากเปลือกไม้ รากไม้ ใบไม้ ลวดลายได้แรงบันดาลใจจากพืช สัตว์ และสิ่งแวดล้อม (สุนทร เกตุอินทร์, 2545) ชาวกะเหรี่ยง เป็นชาติพันธุ์ที่ได้รับการเล่าขานว่าเป็นชาติพันธุ์ที่มีฝีมือในเรื่องการทอผ้า มักจะนิยมทอผ้าไว้ใส่เองในชีวิตประจำวันของตนเองและสมาชิกในครอบครัว หรือทอเก็บไว้ใช้ในงานพิธี แต่เดิมชาวกะเหรี่ยงจะปลูกฝ้ายเอง และนำฝ้ายมาปั่นให้เป็นเส้นด้าย มีการย้อมสีด้วยสีธรรมชาติ มีการใช้เปลือกไม้มาย้อมสี การสร้างสรรค์ลวดลายบนผืนผ้าจากธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมใกล้ตัว ลวดลายที่มีลักษณะเป็นลวดลายดั้งเดิมที่ปรากฏบนผืนผ้าทอกะเหรี่ยงที่สืบทอดต่อกันมาหลายชั่วอายุคน โดยการเรียนรู้เรื่องการทอผ้าจะเริ่มถ่ายทอดความรู้และทักษะการทอผ้าจากผู้เป็นแม่ ให้บุตรสาวตั้งแต่อายุประมาณ 4 - 5 ขวบ ก็จะเล่นทอผ้า โดยแม่และยายจะทำเครื่องทอเล็กๆ ให้ฝึกหัด และเลียนแบบผู้ใหญ่ ผืนผ้าที่เด็กทอได้จะถูกนำไปเย็บเป็นย่ามใบน้อยสำหรับเก็บของรักของหวงของเด็กๆเอง เมื่อ 6 - 8 ขวบ จะเริ่มมีส่วนร่วมในการทอผ้ากับพี่สาวและยาย โดยช่วยพันด้ายเข้าที่กระสวย และช่วยทอบ้างนิดหน่อย เมื่ออย่างเข้า 10 ขวบ เด็กผู้หญิงจะเริ่มทอผ้าอย่างจริงจัง โดยเริ่มจากการทอย่าม เป็นอันดับแรก ผ้าทอกะเหรี่ยงจะเป็นผ้าหน้าแคบ กว้างที่สุดไม่เกิน 20 นิ้ว ความยาวจะขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการนำไปใช้ และวัฒนธรรมอย่างหนึ่งผ่านการทอผ้า คือ ลวดลายจะมีลักษณะเฉพาะของเครื่องแต่งกายที่จะนำไปใช้ เช่น ลวดลายของผ้าซิ่น ลวดลายของเสื้อหรือชุด โดยจะไม่นำลวดลายที่ใช้สำหรับทำผ้าซิ่นไปตัดเย็บเป็นเสื้อผ้าหรือหมวก ดังนั้น การตัดเย็บเสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่มของชาวกะเหรี่ยงจึงเป็นการนำผ้าทั้งผืนมาเย็บประกอบกันและมีลักษณะเฉพาะของวัตถุประสงค์ของการนำไปใช้ โดยพยายามตัดทิ้งให้น้อยที่สุด เนื่องจากในอดีตชาวกะเหรี่ยงไม่มีกรรไกรใช้ ดังนั้น ผ้าทอแต่ละชิ้นเมื่อนำมาประกอบกันเป็นเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มแล้วจึงไม่มีเศษผ้าเหลือทิ้ง การแบ่งผ้าจะเป็นการใช้มีดกรีดตามแนวขวางของผืนผ้าเท่านั้น ด้วยเหตุนี้เสื้อผ้าของชาวกะเหรี่ยงจึงไม่มีส่วนเว้าส่วนโค้ง ซึ่งเป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งของเสื้อผ้าของชาวกะเหรี่ยง

ชุมชนบ้านห้วยฮ่อมนอก ตำบลทาแม่ลอบ อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน เป็นชุมชนชาวกะเหรี่ยงแห่งหนึ่งในจังหวัดลำพูน ที่มีประชากรในชุมชนจำนวน 2 ใน 3 เป็นชาติพันธุ์กะเหรี่ยง มีจำนวนประชากรทั้งหมด 693 คน แบ่งเป็นชาย จำนวน 351 คน หญิง จำนวน 342 คน รวมทั้งสิ้น 693 คน และมีทั้งหมด 220 ครัวเรือน (องค์การบริหารส่วนตำบลทาแม่ลอบ, มปป) ซึ่งชาวบ้านในชุมชนห้วยฮ่อมนอกมีวิถีชีวิตการดำรงอยู่ที่เรียบง่ายทั้งในเรื่องความเป็นอยู่ อาหารการกินตลอดจนการช่วยเหลือพึ่งพาอาศัยกันภายในชุมชน เพราะด้วยความที่ชาวบ้านในชุมชนมีความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มีสายเลือดของชาวกะเหรี่ยงเหมือนกัน มีภาษาพูดและการแต่งกายที่เป็นอัตลักษณ์ของตัวเอง ในเรื่องของอาชีพ ส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพทำการเกษตร ทำนา เลี้ยงสัตว์ เพื่อใช้บริโภคในครอบครัวและจำหน่าย อีกทั้ง มีการคมนาคมที่สะดวกสบาย เนื่องจากชุมชนบ้านห้วยฮ่อมนอก มีระยะทางที่ห่างจากตัวอำเภอแม่ทาเพียงประมาณ 32 กิโลเมตรเท่านั้น วัฒนธรรมสำคัญอีกสิ่งหนึ่งที่ชุมชนบ้านห้วยฮ่อมนอกมีและยังคงมีการสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน นั่นก็คือ การทอผ้าที่เอว ที่ทำกันมาตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษ ซึ่งผู้หญิงทุกครัวเรือนจะได้รับการถ่ายทอดภูมิปัญญาการทอผ้าที่เอวจากรุ่นสู่รุ่น และส่วนใหญ่การทอผ้าที่เอว จะเป็นการทอผ้าเพื่อใช้กันเองภายในครอบครัว และการทอผ้าเพื่อมอบเป็นของขวัญให้แก่ผู้อื่น เช่น เสื้อ ชิ้น กระเป๋า ย่อม ผ้าคลุมไหล่ เป็นต้น โดยลวดลายบนผ้าทอมีลักษณะเป็นลวดลายโบราณที่สวยงามและลอกเลียนแบบจากธรรมชาติรอบๆตัว เช่น ลายเมล็ดพืชทอง ลายแมงมุม ลายต้นไม้ ลายทางโค้งของถนน เป็นต้น ซึ่งสืบทอดกันมาและเป็นลวดลาย อันเป็นอัตลักษณ์ของชาติพันธุ์กะเหรี่ยง

ปัจจุบัน การทอผ้ากะเหรี่ยงด้วยลวดลายโบราณของชุมชนห้วยฮ่อมนอก ตำบลทาแม่ลอบ อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน กำลังได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมที่รวดเร็ว เนื่องจากชุมชนมีระยะทางในการเดินทางที่ไม่ห่างไกลจากตัวเมืองมากนัก ทำให้เกิดการไหลลื่นทางวัฒนธรรม เครื่องแต่งกายของชุมชนเมืองเข้ามาในชุมชนบ้านห้วยฮ่อมนอก และในบางพื้นที่ก็มีนายทุนเข้ามาดำเนินการจัดการเรื่องธุรกิจผ้าทอ ด้วยการออกแบบและให้ชาวบ้านในชุมชนทอผ้าโดยใช้ลวดลายสมัยใหม่ หรือการปักลวดลายสมัยใหม่ลงบนผ้าทอ และผู้ที่มีภูมิปัญญาในการทอผ้าที่เอว ส่วนมากเริ่มสูงอายุและมีจำนวนน้อยลงทุกปี ทำให้ขาดช่วงในการถ่ายทอดความรู้ในการทอผ้าและลวดลายโบราณต่างๆที่มีตั้งแต่ดั้งเดิม อีกทั้ง การหมดความนิยมในการทอผ้าใส่เอง แต่หันมาสวมใส่เสื้อผ้าที่ทันสมัยและมีวางจำหน่ายในท้องตลาดที่หาซื้อได้ง่ายทั้งหน้าร้าน และทางสื่อโซเชียลต่างๆ รวมถึงการใช้ผลิตภัณฑ์อื่นที่เข้ากับสมัยนิยม เนื่องจากผลิตภัณฑ์ของชนเผ่ากะเหรี่ยงไม่มีความหลากหลายในเรื่องรูปแบบ เช่น ย่อม หรือ กระเป๋า มักจะทำในรูปแบบเดิม รูปแบบที่ซ้ำกับชุมชนอื่นๆ ทำให้ผลิตภัณฑ์ไม่ได้รับความสนใจเท่าที่ควรและการไม่เห็นคุณค่าในลวดลายโบราณที่มีมาตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษหรือไม่รู้จักลวดลายโบราณ แต่เปลี่ยนมาใช้ลวดลายประยุกต์หรือลวดลายสมัยใหม่ลงบนผืนผ้าทอเนื่องจากเหตุผลทางการตลาด ฉะนั้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอนุรักษ์ลวดลายของผ้าทอกะเหรี่ยงลายโบราณ และหาทางป้องกันมิให้สูญหายหรือสูญสลายไปตามกาลเวลา อีกทั้ง ยังจำเป็นต้องพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีรูปแบบใหม่ๆที่เกิดจากการทอผ้าลายกะเหรี่ยงโบราณให้เข้ากับสมัยนิยม เพื่อเป็นการอนุรักษ์ภูมิปัญญาในการทอผ้าที่เอวและอนุรักษ์ลายกะเหรี่ยงโบราณที่มีคุณค่าทางวัฒนธรรมประเพณี แสดงออกถึงความเป็นอัตลักษณ์ที่มีลักษณะเฉพาะของชาวกะเหรี่ยง อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมให้ผลิตภัณฑ์เกิดคุณค่าทางเศรษฐกิจ เพื่อสร้างอาชีพ สร้างรายได้ในชุมชน

จากประเด็นดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอกะเหรี่ยงลายโบราณของชุมชนบ้านห้วยฮ่อมนอก ที่กำลังจะสูญสลายและหมดความนิยมไปจากสังคม ในกลุ่มชาติพันธุ์ชาวกะเหรี่ยง เพื่อนำไปสู่การพัฒนาให้เป็นผลิตภัณฑ์ผ้าทอลายกะเหรี่ยงลายโบราณ ที่มีความทันสมัยและมีความสวยงามเข้ากับสมัยนิยม โดย

ใช้ทรัพยากรและทักษะ รวมถึงภูมิปัญญา ที่มีอยู่ในชุมชนเป็นต้นทุนในการขับเคลื่อนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ตลอดจนการสนับสนุนให้เกิดช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ เพื่อก่อให้เกิดการส่งเสริมผลิตภัณฑ์ผ้าทอที่เอวของชุมชน ให้เป็นที่นิยมและมีคุณค่า ก่อให้เกิดคุณค่าทางเศรษฐกิจ ตลอดจนสร้างความเข้มแข็งและยั่งยืนของ ผ้าทอที่เอวสายกะเหรี่ยงโบราณในชุมชนบ้านห้วยฮ่อมนอกต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาลวดลายผ้าทอกะเหรี่ยงสายโบราณของชุมชนบ้านห้วยฮ่อมนอก ตำบลท่าแม่ลอบ อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน
2. เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผ้าทอกะเหรี่ยงสายโบราณของชุมชนบ้านห้วยฮ่อมนอก ตำบลท่าแม่ลอบ อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน
3. เพื่อนำเสนอช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของชุมชนบ้านห้วยฮ่อมนอก ตำบลท่าแม่ลอบ อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน

ระเบียบวิธีวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อค้นหาการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผ้าทอกะเหรี่ยงสายโบราณของชุมชนบ้านห้วยฮ่อมนอก ตำบลท่าแม่ลอบ อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน
2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยได้คัดเลือกในแบบลักษณะการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกเจาะจง โดยแบ่งเป็น 3 กลุ่ม จำนวน 17 คน และผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการสนทนากลุ่ม ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกเฉพาะเจาะจง ในการหารูปแบบผลิตภัณฑ์แบบใหม่ที่กำลังเป็นที่นิยมในปัจจุบัน ที่เกิดจากผ้าทอกะเหรี่ยงสายโบราณ รวมทั้งสิ้นจำนวน 19 คน
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 1. แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง เป็นแบบสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนและผู้เกี่ยวข้องในพื้นที่ กลุ่มทอผ้าบ้านห้วยฮ่อมนอก และปราชญ์ชาวบ้าน ในประเด็นที่เกี่ยวกับ บริบทชุมชนบ้านห้วยฮ่อมนอก วิถีชีวิต ขนบธรรมเนียมประเพณี กรรมวิธีการได้มาซึ่งผ้าทอกะเหรี่ยงสายโบราณลวดลายผ้าทอกะเหรี่ยงสายโบราณ ของกลุ่มทอผ้าบ้านห้วยฮ่อมนอก ตำบลท่าแม่ลอบ อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน 2. แนวคำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม เป็นแนวคำถามในการสนทนากลุ่ม ระหว่างผู้วิจัย ผู้นำชุมชนและผู้เกี่ยวข้องในพื้นที่ กลุ่มทอผ้าบ้านห้วยฮ่อมนอก และปราชญ์ชาวบ้าน ในประเด็นที่เกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผ้าทอกะเหรี่ยงสายโบราณ ของกลุ่มทอผ้าบ้านห้วยฮ่อมนอก ตำบลท่าแม่ลอบ อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ มีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยผู้วิจัยได้ดำเนินการปฏิบัติการหากระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอกะเหรี่ยงสายโบราณของชุมชนบ้านห้วยฮ่อมนอก ตำบลท่าแม่ลอบ อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน 1) ศึกษาเอกสาร (Documentary study) ศึกษาเอกสารทุติยภูมิที่เกี่ยวข้อง แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบริบทชุมชนบ้านห้วยฮ่อมนอก วิถีชีวิต ขนบธรรมเนียมประเพณี กรรมวิธีการได้มาซึ่งผ้าทอกะเหรี่ยงสายโบราณลวดลายผ้าทอกะเหรี่ยงสายโบราณ ของกลุ่มทอผ้าบ้านห้วยฮ่อมนอก ตำบลท่าแม่ลอบ อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน 2) นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารมากำหนดประเด็นของโครงสร้างการสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม โดยกำหนดขอบเขตเนื้อหาครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย และกรอบ

แนวคิดของการวิจัย โดยให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 รูป/คน ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย เพื่อหาค่าความเที่ยงตรง (Validity) โดยการหาค่า (IOC Index of Item Objective Congruence) 3) ขอนหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ เพื่อขอสัมภาษณ์กลุ่มผู้นำชุมชนและผู้ที่เกี่ยวข้องในชุมชน จำนวน 2 คน กลุ่มทอผ้าบ้านห้วยฮ่อมนอก จำนวน 10 คน ราษฎรชาวบ้าน จำนวน 5 คน เพื่อสัมภาษณ์ในประเด็นที่เกี่ยวกับบริบทของชุมชน วิถีชีวิต ขนบธรรมเนียมประเพณีของคนในชุมชน และรูปแบบผลิตภัณฑ์ที่เป็นที่นิยมในปัจจุบัน ของกลุ่มทอผ้าบ้านห้วยฮ่อมนอก ตำบลท่าแม่ลอบ อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน 4) จัดเวทีสนทนากลุ่มระหว่างผู้วิจัย ราษฎรชาวบ้าน กลุ่มทอผ้าชุมชนบ้านห้วยฮ่อมนอก เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง และผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ เครื่องช่วยจำหน่ายผลิตภัณฑ์ จำนวน 19 คน เพื่อค้นหาการพัฒนาผลิตภัณฑ์รูปแบบใหม่จากผ้าทอกระเหรี่ยงลายโบราณของกลุ่มทอผ้าชุมชนบ้านห้วยฮ่อมนอก ตำบลท่าแม่ลอบ อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน 5) สรุปรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผ้าทอกระเหรี่ยงลายโบราณของกลุ่มทอผ้าชุมชนบ้านห้วยฮ่อมนอก ตำบลท่าแม่ลอบ อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน 6) นำรูปแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ไปทดลองจำหน่ายตามช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ที่หลากหลายทั้งรูปแบบหน้าร้านและรูปแบบออนไลน์ 7) ประเมินรูปแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ 8) นำเสนอผลิตภัณฑ์รูปแบบใหม่ที่พัฒนาจากผ้าทอกระเหรี่ยงลายโบราณของชุมชนบ้านห้วยฮ่อมนอก ตำบลท่าแม่ลอบ อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา โดยนำข้อมูลทั้งที่ได้จากการจัดบันทึกข้อมูล การถอดเทปสัมภาษณ์ รวมถึงภาพถ่าย ทำการจัดระบบหมวดหมู่ เพื่อสรุปประเด็นเกี่ยวกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์รูปแบบใหม่จากผ้าทอกระเหรี่ยงลายโบราณของกลุ่มทอผ้าชุมชนบ้านห้วยฮ่อมนอก ตำบลท่าแม่ลอบ อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน และการสัมภาษณ์ เป็นกระบวนการศึกษาเชิงปฏิบัติการโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยมุ่งเน้นศึกษาเนื้อหาของการสัมภาษณ์ในส่วนของรูปแบบต่างๆ ที่เชื่อมโยงกับกระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผ้าทอกระเหรี่ยงลายโบราณ ของกลุ่มทอผ้าบ้านห้วยฮ่อมนอก ตำบลท่าแม่ลอบ อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน เพื่อให้ได้รูปแบบของผลิตภัณฑ์จากผ้าทอกระเหรี่ยงลายโบราณของกลุ่มทอผ้าชุมชนบ้านห้วยฮ่อมนอก ตำบลท่าแม่ลอบ อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน แบบใหม่ที่แตกต่างจากของเดิม

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอกระเหรี่ยงลายโบราณบ้านห้วยฮ่อมนอก ตำบลท่าแม่ลอบ อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน” สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ลวดลายผ้าทอที่เอวลายโบราณของกลุ่มทอผ้าชุมชนบ้านห้วยฮ่อมนอก ตำบลท่าแม่ลอบ อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน

ชุมชนบ้านห้วยฮ่อมนอกเป็นชุมชนชาติพันธุ์กระเหรี่ยงที่ยังคงรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีและวิถีชีวิตแบบดั้งเดิม โดยมีอาชีพหลักคือเกษตรกรรมและการทอผ้าที่เอวลายโบราณ ซึ่งลวดลายบนผืนผ้าได้รับแรงบันดาลใจจากธรรมชาติและความเชื่อของชุมชน โดยมีลวดลายโบราณที่สืบทอดมาถึงปัจจุบันถึง 14 ลวดลาย เช่น ลายตาไก่ ลายต้นไม้ ลายคลื่น ลายงูเห่า ลายน้ำ ลายปีกผีเสื้อ ลายกลีบดอกไม้ ลายดอกเข็ม ลายลูกตา ลายแมงอีนัว ลายดาวครึ่งซีก ลายปูกูกเต๋อย ลายริบบิ้น และลายก้างปลา การทอผ้าที่เอวของชุมชนยังคงใช้กรรมวิธีดั้งเดิมที่ผสมผสานเทคนิค "การจก" และ "มัดหมี่" พร้อมการตกแต่งด้วยลูกเต๋อยอันเป็นเอกลักษณ์ อย่างไรก็ตาม การพัฒนาผ้าทอลายโบราณของชุมชนเผชิญปัญหาหลายประการ ได้แก่ การได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมภายนอกที่ทำให้ลวดลายดั้งเดิมลดลง

ความนิยมน้อยลงเนื่องจากขาดการพัฒนาปรับเปลี่ยนให้ร่วมสมัย การขาดผู้สืบทอดจากคนรุ่นใหม่ที่หันไปทำงานในเมือง และการขาดช่องทางการจำหน่ายที่เหมาะสม โดยเฉพาะการสนับสนุนจากภาครัฐและช่องทางออนไลน์ ปัญหาเหล่านี้ส่งผลให้ผ้าทอกีเวยลายโบราณของชุมชนไม่ได้รับความนิยมและอาจสูญหายไปในอนาคต

2. การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผ้าทอกะเหรี่ยงลายโบราณของกลุ่มทอผ้าบ้านห้วยฮ่อมนอก ตำบลทาแม่ลอบ อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน

การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผ้าทอกะเหรี่ยงลายโบราณของกลุ่มทอผ้าบ้านห้วยฮ่อมนอกเกิดขึ้นผ่านการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนและภาคีเครือข่าย โดยการพัฒนาผลิตภัณฑ์รูปแบบใหม่ยังคงรักษาเอกลักษณ์ของลวดลายโบราณ พร้อมทั้งปรับให้ร่วมสมัยผ่านการออกแบบที่สร้างสรรค์ กลุ่มผู้มีส่วนร่วมในกระบวนการนี้ประกอบด้วย ผู้วิจัย กลุ่มทอผ้า เจ้าหน้าที่ภาครัฐ ผู้นำชุมชน และผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ ซึ่งร่วมกันวางแผนและแลกเปลี่ยนความรู้เพื่อให้การพัฒนาเกิดความยั่งยืน โดยการนำลวดลายโบราณมาใช้ในผลิตภัณฑ์ใหม่ เช่น เสื้อคลุมและกระเป๋า พร้อมทั้งเลือกใช้ลวดลายสำคัญ ได้แก่ ลายผีเสื้อ ลายดาวครึ่งซีก ลายต้นไม้ และลายงูเหลือม ตกแต่งด้วยริบบิ้นแดงเพื่อเพิ่มความโดดเด่น ผลิตภัณฑ์เหล่านี้ไม่เพียงแต่สะท้อนถึงวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชุมชน แต่ยังช่วยสร้างมูลค่าเพิ่มและเป็นช่องทางในการเผยแพร่องค์ความรู้เกี่ยวกับผ้าทอลายโบราณ โดยมีการจัดจำหน่ายผ่านวิสาหกิจชุมชน หน่วยงานภาครัฐ และช่องทางออนไลน์ ซึ่งจะช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตของกลุ่มทอผ้าและสร้างการยอมรับต่อลวดลายโบราณให้คงอยู่ต่อไปอย่างยั่งยืน

การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผ้าทอกะเหรี่ยงลายโบราณของกลุ่มทอผ้าชุมชนบ้านห้วยฮ่อมนอก ตำบลทาแม่ลอบ จังหวัดลำพูน เป็นการเชื่อมโยงระหว่างการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นและการตอบสนองความต้องการของตลาดสมัยใหม่ ผลิตภัณฑ์ที่พัฒนาขึ้น เช่น กระเป๋าถือและเสื้อคลุม ได้รับการออกแบบใหม่ให้ทันสมัยขึ้น โดยยังคงรักษาความเป็นเอกลักษณ์ของลวดลายโบราณที่สะท้อนถึงวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชนเผ่ากะเหรี่ยง การใช้วัสดุธรรมชาติและการออกแบบที่คำนึงถึงความสะดวกในการใช้งานช่วยเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ ตัวอย่างการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผ้าทอกะเหรี่ยงลายโบราณของกลุ่มทอผ้าชุมชนบ้านห้วยฮ่อมนอก

ชื่อผลิตภัณฑ์	ผลิตภัณฑ์ก่อนการพัฒนา	ผลิตภัณฑ์หลังการพัฒนา
เสื้อผู้ชาย		
		

ชื่อผลิตภัณฑ์	ผลิตภัณฑ์ก่อนการพัฒนา	ผลิตภัณฑ์หลังการพัฒนา
เสื้อผู้หญิง		

ชื่อผลิตภัณฑ์	ผลิตภัณฑ์ก่อนการพัฒนา	ผลิตภัณฑ์หลังการพัฒนา
ย่าม (กระเป๋า)		
		

การเพิ่มเรื่องราว (Story) ของลวดลายกะเหรี่ยงโบราณ ลงบนป้ายสินค้า (Tag)

รูปภาพที่ 1 การเพิ่มเรื่องราวของลวดลายกะเหรี่ยงโบราณ

ลายกะเหรี่ยงโบราณ
“ลายงูเหลือม”

นิทานกะเหรี่ยง เรื่อง น่องหม้อเฒ่า
(คำโคลงเรื่องดำเนินเหมือนกัน แตกต่างในบางรายละเอียดของในแต่ละนั้น)

นานมาแล้ว มีหญิงนางหนึ่งชื่อ “น่องหม้อเฒ่า” สมรสกับชื่อ “ซอเอ” วันหนึ่งซอเอต้องเดินทางไปค้าขาย จึงทิ้งน่องหม้อเฒ่า ไว้ให้ออชมนอกไปหากินนอกบ้าน แต่นางยังมีชื่อของสามีทำให้หญิงงูเหลือม นางออกไปตามหาและใช้ไม้ฟันถ้ำมาตีจนปวดอวัยวะ แต่ก็ยังรักนางของน่องหม้อเฒ่า และจากนางไปตีโพธิ์งูเหลือม ขณะที่นางอยู่ในโพธิ์งูเหลือม นางได้แคร์รอดตายจากดาบหนึ่งงูเหลือมกลายเป็นลวดลายของชาวกระเหรี่ยง 7 วันของการอยู่ในโพธิ์งูเหลือม 7 งูเหลือม (งูเหลือมกล่าวบางตำนานกล่าวว่าเคยเป็นคนนักเก่าของนางน่องหม้อเฒ่าเมื่อเด็กซอกที่พอมายกนั้นเคยตามมา ซึ่สคบได้พบกับสามีของนางน่องหม้อเฒ่าได้ขอลือจากสามีของนางแต่นางไม่ได้รับเพราะเป็นน่องหม้อเฒ่าให้แทนเพื่อไว้ในวันแต่งงาน)

งูเหลือมจึงเกิดความคิด (คน)

ซอเอผู้มาจากคนเข่าคนมักถูกงูเหลือมตีไป จึงรีบหนีห่างกลับไปช่วย เขาพยายามพูดโพธิ์เพื่อตามงูเหลือมที่ไปเจอแต่ไม่สำเร็จ จึงอ่อนนงูเหลือมไปปล่อยตัวโดยยอมแลกกับทุกอย่างที่งูเหลือมต้องการ งูเหลือมยกกินเนื้อ ซอเอก็กินตัวเอง แต่งูเหลือมกินเนื้อคือ ซอเอ นำเนื้อจากคอได้ หู ใจ ควบ แต่งูเหลือมกินในที่สุดซอเอจึงเกิดกลัวตัวเอง งูเหลือมจึงยอมปล่อยน่องหม้อเฒ่า และที่ชาวบ้านช่วยกันเอาหัวซอเอ น่องหม้อเฒ่าให้ชาวบ้านดูจนเขารู้ว่าสามีของเธอเป็นงูเหลือม

ขณะที่ชาวบ้านเห็นน่อง นางจึงกระโดดเข้ากอดไป ชาวบ้านจึงนำน้ำในกระบอกไม้ไผ่จำนวนเล็กน้อยที่น่องหม้อเฒ่าเก็บไว้ ช่วยกันนำไปแต่ปรากฏว่าในกระบอกเป็นน้ำมันหมู จึงทำให้ไฟดับจนนางน่องหม้อเฒ่าจนเสียชีวิตตามสามีของ

An illustration of two women in traditional orange and yellow dresses standing next to a woven bag with a colorful geometric pattern.

3. การนำเสนอช่องทาง การจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของกลุ่มทอผ้าบ้าน ห้วยฮ่อมนอก ตำบลท่าแม่ลอบ อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน

แนวทางการส่งเสริมการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของกลุ่มทอผ้าบ้านห้วยฮ่อมนอกมุ่งเน้นการเพิ่มโอกาสทางการตลาดผ่านหลายช่องทาง ได้แก่ การจำหน่ายหน้าร้านโดยใช้พื้นที่หน้าบ้านเป็นจุดขายปลีกและขายส่ง การ

จัดตั้งศูนย์รวมผลิตภัณฑ์ผ้าทอกีเวยลายโบราณเพื่อบริหารจัดการและพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้เกิดความยั่งยืน นอกจากนี้ ยังมีกระจายสินค้าสู่ศูนย์วิจัยหัตถกรรมและพิพิธภัณฑ์เพื่อเพิ่มการรับรู้ของผู้บริโภค อีกทั้งยังส่งเสริมการขายผ่านช่องทางออนไลน์ เช่น Facebook, Tiktok, Shopee และ LINE OA เพื่อเข้าถึงลูกค้าโดยตรง สามารถสื่อสารและปรับสินค้าให้ตรงตามความต้องการ พร้อมจัดส่งสินค้าผ่านไปรษณีย์และขนส่งเอกชน นอกจากนี้ ยังมีการออกร้านจำหน่ายในงานที่จัดโดยหน่วยงานภาครัฐและเอกชน เช่น งานแสดงสินค้าผลิตภัณฑ์ชุมชน งานเทศกาล และมหกรรมชาติพันธุ์ ซึ่งแนวทางเหล่านี้จะช่วยขยายตลาดและสร้างความยั่งยืนให้กับผลิตภัณฑ์ผ้าทอลายโบราณของชุมชน

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอกะเหรี่ยงลายโบราณบ้านห้วยฮ่อมนอก ตำบลทาแม่ลอบ อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน” สามารถอภิปรายผลการวิจัย ได้ดังนี้

1. ลวดลายผ้าทอกีเวยลายโบราณของกลุ่มทอผ้าชุมชนบ้านห้วยฮ่อมนอก ตำบลทาแม่ลอบ อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน

ชุมชนบ้านห้วยฮ่อมนอกยังคงรักษาขนบธรรมเนียมกะเหรี่ยงดั้งเดิม โดยมีการทอผ้ากีเวยลายโบราณที่ได้รับแรงบันดาลใจจากธรรมชาติและความคิด ซึ่งสอดคล้องกับ ศิริพร (2564) ที่ชี้ให้เห็นว่ากลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงสืบทอดภูมิปัญญาทางการทอผ้าผ่านครอบครัวและชุมชน อย่างไรก็ตาม ผ้าทอของชุมชนเผชิญปัญหาหลายด้าน เช่น อิทธิพลจากวัฒนธรรมภายนอก ความนิยมน้อยลง ขาดผู้สืบทอด และช่องทางจำหน่ายที่จำกัด ซึ่งสอดคล้องกับ กิตติยา แกะฮั่ว (2563) ที่พบว่า การเปลี่ยนแปลงของสังคมทำให้คนรุ่นใหม่ละทิ้งอาชีพดั้งเดิม การศึกษาเพิ่มเติมพบว่าชุมชนกะเหรี่ยงอื่น ๆ ก็ประสบปัญหาคล้ายกัน เช่น การลดลงของผู้สืบทอดและตลาดผู้บริโภค ซึ่งสอดคล้องกับ สุภัตรา (2563) ที่ระบุถึงปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมที่กระทบต่อการสืบทอดงานหัตถกรรม แนวทางแก้ไขควรมุ่งเน้นการสนับสนุนจากภาครัฐ การพัฒนาตลาดออนไลน์ และการสร้างแรงจูงใจให้คนรุ่นใหม่สืบทอดภูมิปัญญา

2. การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผ้าทอกะเหรี่ยงลายโบราณของกลุ่มทอผ้าบ้านห้วยฮ่อมนอก ตำบลทาแม่ลอบ อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน

การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผ้าทอกะเหรี่ยงลายโบราณของกลุ่มทอผ้าบ้านห้วยฮ่อมนอก เป็นตัวอย่างที่ชัดเจนของการมีส่วนร่วมของชุมชนและภาคีเครือข่ายในการอนุรักษ์และพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น กระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่ ยังคงรักษาเอกลักษณ์ของลวดลายโบราณ และปรับให้ร่วมสมัยผ่านการออกแบบที่สร้างสรรค์นั้น สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน จากการศึกษาของนริสรา ลอยฟ้า และคณะ (2565) พบว่าการออกแบบและพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์กระเป๋าสุภาพบุรุษจากผ้ากะเหรี่ยง โดยมีส่วนร่วมของชุมชนพระบาทห้วยต้ม จังหวัดลำพูน เป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งและยั่งยืนให้กับชุมชน

นอกจากนี้ การพัฒนากลยุทธ์ส่วนประสมทางการตลาดของกลุ่มทอผ้ากะเหรี่ยงบ้านหลายแก้ว จังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้แนวคิดการจัดการเชิงกลยุทธ์ส่วนประสมทางการตลาด และการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม พบว่าการแปรรูปผลิตภัณฑ์เดิมให้เป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ที่มีอัตลักษณ์ความเป็นกะเหรี่ยงเฝอ และพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ 3 ชนิด ช่วยเพิ่มมูลค่าและสร้างความยั่งยืนให้กับชุมชน การนำลวดลายโบราณมาใช้ในผลิตภัณฑ์ใหม่ เช่น เสื้อคลุมและกระเป๋า พร้อมทั้งเลือกใช้ลวดลายสำคัญ ได้แก่ ลายผีเสื้อ ลายดาวครึ่งซีก ลายต้นไม้ และลายงูเหลือม

ตกแต่งด้วยริบบิ้นแดงเพื่อเพิ่มความโดดเด่น เป็นการสะท้อนถึงวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชุมชน นอกจากนี้ การจัดจำหน่ายผ่านวิสาหกิจชุมชน หน่วยงานภาครัฐ และช่องทางออนไลน์ ยังช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตของกลุ่มทอผ้า และสร้างการยอมรับต่อลวดลายโบราณให้คงอยู่ต่อไปอย่างยั่งยืน

ดังนั้น การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผ้าทอกระเหรี่ยงลายโบราณของกลุ่มทอผ้าบ้านห้วยฮ่อมนอก ผ่านการมีส่วนร่วมของชุมชนและภาคีเครือข่าย ไม่เพียงแต่ช่วยอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น แต่ยังสร้างมูลค่าเพิ่มและความยั่งยืนให้กับชุมชน

3. การนำเสนอช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของกลุ่มทอผ้าบ้านห้วยฮ่อมนอก ตำบลท่าแม่ลอบ อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน

แนวทางการส่งเสริมการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของกลุ่มทอผ้าบ้านห้วยฮ่อมนอกที่มุ่งเน้นการเพิ่มโอกาสทางการตลาดผ่านหลายช่องทาง สอดคล้องกับแนวคิดของ ปิยาภรณ์ และคณะ (2564) ที่ศึกษากลยุทธ์การพัฒนาตลาดผลิตภัณฑ์หัตถกรรมและพบว่าการใช้พื้นที่หน้าบ้านเป็นจุดจำหน่ายสามารถลดต้นทุนและสร้างความสัมพันธ์กับลูกค้าในชุมชนได้ นอกจากนี้ ศิริพร และคณะ (2565) ระบุว่า การจัดตั้งศูนย์รวมผลิตภัณฑ์ช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับกลุ่มผู้ผลิตและเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันของผลิตภัณฑ์หัตถกรรมพื้นถิ่น อีกทั้ง ธนภัทร (2563) ซึ่งให้เห็นว่าการกระจายสินค้าสู่ศูนย์วิจัยหัตถกรรมและพิพิธภัณฑ์เป็นกลยุทธ์สำคัญที่ช่วยเพิ่มการรับรู้ของผู้บริโภคและสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์

ในด้านการตลาดออนไลน์ อริสรา และคณะ (2566) พบว่าการใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ เช่น Facebook, Tiktok, Shopee และ LINE OA ทำให้ผู้ประกอบการสามารถเข้าถึงลูกค้าโดยตรง ปรับเปลี่ยนสินค้าให้ตรงตามความต้องการของตลาด และเพิ่มโอกาสในการปิดการขายได้มากขึ้น ทั้งนี้ การออกร้านจำหน่ายในงานแสดงสินค้าผลิตภัณฑ์ชุมชนและงานเทศกาลก็เป็นแนวทางที่ กิตติพงษ์ (2561) ระบุว่า เป็นช่องทางสำคัญที่ช่วยสร้างการรับรู้และขยายฐานลูกค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น แนวทางที่กลุ่มทอผ้าบ้านห้วยฮ่อมนอกนำมาใช้จึงเป็นแนวทางที่ได้รับการสนับสนุนจากงานวิจัยหลายฉบับ ซึ่งช่วยส่งเสริมการตลาดและสร้างความยั่งยืนให้กับผลิตภัณฑ์ผ้าทอลายโบราณของชุมชน

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผ้าทอกระเหรี่ยงลายโบราณของชุมชนบ้านห้วยฮ่อมนอก ตำบลท่าแม่ลอบ จังหวัดลำพูน พบว่า การพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่ระดับด้วยลวดลายโบราณ ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านห้วยฮ่อมนอกที่ได้มีการรังสรรค์ลวดลายโบราณผ่านการถ่ายทอดการทอผ้า จากอดีตจนถึงปัจจุบัน ตั้งแต่กระบวนการจัดเตรียมเส้นด้าย การย้อมสีจากวัตถุดิบตามธรรมชาติ การขึ้นเครื่องทอ ออกแบบลวดลายโบราณดั้งเดิม ภายใต้ความเชื่อ แนวคิด ภูมิปัญญาในการสร้างสรรค์สร้างลวดลายจากสิ่งที่มองเห็นตามธรรมชาติให้ปรากฏบนผลิตภัณฑ์ผ้าทอ จนกลายเป็นเอกลักษณ์ อัตลักษณ์ของชาติพันธุ์กระเหรี่ยงชุมชนบ้านห้วยฮ่อมนอก และการส่งเสริมการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์รูปแบบใหม่ที่ระดับด้วยลายโบราณผ่านกระบวนการขั้นตอนการมีส่วนร่วมผู้วิจัยได้สรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย ดังนี้

1. เศรษฐกิจชุมชนมีความเข้มแข็งขึ้น เนื่องจากการพัฒนาผลิตภัณฑ์ในรูปแบบใหม่ๆ ที่แตกต่างไปจากของเดิม ส่งผลให้ทำให้ชาวบ้านในชุมชนมีรายได้เพิ่มมากขึ้นจากการทอผ้าและการทอเฉพาะลวดลายโบราณเพื่อนำไปประดับบนผลิตภัณฑ์และผลิตภัณฑ์รูปแบบใหม่ที่เกิดจากการออกแบบร่วมกันมีมูลค่าสูงขึ้นผ่านการเล่า

เรื่องราวของลวดลายโบราณบนผลิตภัณฑ์ อีกทั้งการทอผ้าที่เວດ້วยลวดลายโบราณยังเป็นการสืบทอดทางวัฒนธรรมจากรุ่นสู่รุ่นมิให้สูญหายไปตามกาลเวลา สร้างการรับรู้ให้กับบุคคลภายนอกถึงวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตของชาติพันธุ์กะเหรี่ยง รวมถึงเกิดการขยายโอกาสทางการตลาดไปยังกลุ่มที่มีความสนใจในสินค้างานหัตถกรรมชาติพันธุ์ แต่ทั้งนี้การนำลวดลายโบราณมาผสมผสานกับการออกแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ อาจทำให้ความหมายบิดเบือนไปจากความหมายเดิมจึงเป็นสิ่งที่ต้องพึงระวังก่อนนำลวดลายโบราณไปออกแบบและประดับบนผลิตภัณฑ์รูปแบบใหม่ และการผลิตเพื่อการค้าที่มากเกินไปอาจส่งผลให้สูญเสียความเป็นตัวตนทางวัฒนธรรม และลดทอนคุณค่าของลายโบราณ อีกทั้งคนรุ่นใหม่อาจมองเพียงว่าการทอผ้าลายโบราณเป็นเพียงธุรกิจ ไม่ใช่การสืบทอดทางวัฒนธรรม

2. การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผ้าทอกระเหรี่ยงลายโบราณ ก่อให้เกิดการรักษามรดกและภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมในระยะยาว มีการสร้างมูลค่าเพิ่มบนผลิตภัณฑ์ผ้าทอกระเหรี่ยงลายโบราณผ่านการออกแบบที่ตรงกับกระแสนิยมในปัจจุบัน และผ่านการเล่าเรื่องราว (storytelling) ของลายผ้า ชุมชนมีความเข้มแข็งจากการรวมกลุ่มเพื่อการผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์เกิดรายได้เสริมและมีทางเลือกในการประกอบอาชีพนอกภาคการเกษตร อีกทั้งเป็นการป้องกันการสูญหายของลวดลายโบราณท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์ของยุคปัจจุบัน

3. เกิดการรักษาอัตลักษณ์ของชาติพันธุ์กะเหรี่ยง การสืบทอดภูมิปัญญาในผ้าทอลายกะเหรี่ยงโบราณภายในชุมชน สร้างการรับรู้ให้กับสังคมภายนอก รวมถึงเด็กและเยาวชนรุ่นใหม่ในชุมชน อีกทั้งเกิดการรวมกลุ่มเพื่อจัดตั้งและจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนตาม พ.ร.บ. ส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ.2548 เพื่อสร้างพลังทางการแข่งขันในการผลิตและจำหน่าย มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์รูปแบบใหม่ให้ทันสมัย เช่น เสื้อคลุม กระเป๋า เป็นต้น และได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐ เช่น กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์(พม.) สำนักงานพัฒนาชุมชน(พช.) สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ (สกร.) สำนักงานพัฒนาฝีมือแรงงาน และภาคเอกชน เช่น shopee ทำให้เกิดการขยายช่องทางการจำหน่าย ทั้งออนไลน์และออฟไลน์ เกิดการพัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์ผ่านสินค้าแฟชั่นหรือไลฟ์สไตล์ใหม่ๆแต่ยังคงความเป็นชาติพันธุ์กะเหรี่ยงที่มีรากเหง้าวัฒนธรรมสะท้อนผ่านลายผ้าทอ

4. เกิดการถ่ายทอดกระบวนการ องค์ความรู้ เทคนิค ลวดลายจากรุ่นสู่รุ่นภายในชุมชน หรือจากชุมชนสู่อีกชุมชน เป็นการรักษาผ้าทอกระเหรี่ยงลายโบราณของชุมชนบ้านห้วยฮ่อมนอกที่ยังคงความเป็นอัตลักษณ์และเอกลักษณ์ไว้ไม่ให้สูญหาย ควบคู่ไปกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดและกระแสนิยมสมัยใหม่ มีการส่งต่อความรู้ เรื่องราว ความหมาย ของการทอผ้า การย้อมสีธรรมชาติ และลวดลายผ้าให้กับคนรุ่นหลังเพื่อให้เห็นคุณค่าของและรู้สึภาคภูมิใจในวัฒนธรรมของตนเอง และสร้างการรับรู้ของสังคมให้ร่วมภูมิใจในวัฒนธรรมที่ดงามผ่านผ้าทอของชาติพันธุ์กะเหรี่ยง รวมถึงเกิดเครือข่ายความร่วมมือด้านการจำหน่ายระหว่างชุมชน

รูปภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่

ดังนั้น กระบวนการมีส่วนร่วมจากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มต่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่ระดับด้วยลวดลายโบราณเพื่อให้สอดคล้องกับการใช้งานในปัจจุบัน โดยการพัฒนาผลิตภัณฑ์เป็นการเชื่อมโยงวัฒนธรรมและภูมิปัญญาดั้งเดิมกับความภูมิปัญญาปัจจุบันให้ปรากฏอยู่บนผลิตภัณฑ์ แต่ยังคงความเป็นเอกลักษณ์อัตลักษณ์ของชาติพันธุ์กะเหรี่ยงของชุมชนบ้านห้วยฮ่อมนอก อันจะสามารถเป็นการบอกเล่าเรื่องราวผ่านลวดลายและเป็นการส่งเสริม อนุรักษ์และเผยแพร่ลวดลายโบราณให้เป็นที่รู้จักมากยิ่งขึ้นอย่างแพร่หลายและยั่งยืนต่อไปในอนาคต

สรุป

ผ้าทอกะเหรี่ยงลายโบราณชุมชนบ้านห้วยฮ่อมเกิดจากการผสมผสานธรรมชาติรอบตัว เช่น ภูเขา แมงมุม ต้นข้าว และลำธาร กับวัฒนธรรม ประเพณี และความเชื่อของชนชาติพันธุ์ปกากะญอ สร้างสรรค์ลวดลายบนผ้าทอกี่เอวผ่านจินตนาการและการเลียนแบบธรรมชาติ ซึ่งสะท้อนอัตลักษณ์และความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนบ้านห้วยฮ่อมอย่างชัดเจน

การพัฒนาผลิตภัณฑ์เน้นการปรับปรุงรูปแบบเดิมให้มีความแตกต่างและทันสมัย โดยยังคงเอกลักษณ์ลวดลายโบราณของชาติพันธุ์ปกากะญอ เช่น การเปลี่ยนถุงย่ามเป็นกระเป๋าถือ และเสื้อผ้าทอกะเหรี่ยงคาวีเป็นเสื้อคลุม พร้อมเพิ่มลวดลายใหม่อย่างผีเสื้อ ดาวครึ่งซีก ต้นไม้ และกลีบดอก ประดับด้วยริบบิ้นเพื่อสะท้อน

วัฒนธรรม วิถีชีวิต และเรื่องราวของชุมชน โดยพัฒนาช่องทางการจำหน่ายผ่านออนไลน์และสื่ออินเทอร์เน็ตเพื่อเพิ่มการเข้าถึงผลิตภัณฑ์

การส่งเสริมช่องทางการจัดจำหน่ายผ้าทอกีเวยของชุมชนบ้านห้วยฮ่อมมุ่งเน้นการรวมกลุ่มผู้สนใจการทอผ้าลายโบราณเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีความน่าสนใจและขยายช่องทางการจัดจำหน่ายทั้งในสถานที่จริงและออนไลน์ โดยเน้นความร่วมมือกับภาครัฐและเอกชน เพื่อเพิ่มการเข้าถึงผู้บริโภคและเผยแพร่ลวดลายโบราณให้เป็นที่รู้จักในวงกว้าง

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอกีเวยลายโบราณของชุมชนบ้านห้วยฮ่อมนอก ตำบลท่าแม่ลอบ อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน” ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ศูนย์พัฒนาราชภูรบนพื้นที่สูงจังหวัดลำพูน สำนักงานพัฒนาฝีมือแรงงาน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรมีส่วนร่วมในการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผ้าทอกีเวยลายโบราณของชุมชนบ้านห้วยฮ่อมนอก

1.2 ศูนย์พัฒนาราชภูรบนพื้นที่สูงจังหวัดลำพูน สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดลำพูน ควรมีการจัดทำข้อมูลเกี่ยวกับลวดลายโบราณของชาติพันธุ์กะเหรี่ยงในจังหวัด โดยทำเป็นหนังสือหรือสื่อประชาสัมพันธ์ และมีการเผยแพร่ข้อมูลผ่านช่องทางที่เหมาะสม เพื่อให้ลวดลายโบราณยังเป็นที่รู้จักต่อไปในอนาคต

1.3 ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ในพื้นที่ และหน่วยงานทางการศึกษาในระดับพื้นที่ ควรมีการบรรจุหลักสูตรเกี่ยวกับการทอผ้ากีเวยให้นักเรียนในพื้นที่ชุมชนบ้านห้วยฮ่อมนอกได้ เรียนรู้และฝึกปฏิบัติ เพื่อเป็นการอนุรักษ์วัฒนธรรมการทอผ้าของชาติพันธุ์กะเหรี่ยงให้คงอยู่ต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปปฏิบัติ

2.1 ศูนย์พัฒนาราชภูรบนพื้นที่สูงจังหวัดลำพูน สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดลำพูน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรให้การสนับสนุนในการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของชุมชนบ้านห้วยฮ่อมนอก เช่น การออกบูธจำหน่ายผลิตภัณฑ์ในงานแสดงสินค้าที่จัดขึ้นของภาครัฐและภาคเอกชน

2.2 ศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัว เฉลิมพระเกียรติ 72 พรรษา บรมราชินีนาถ จังหวัดลำพูน และสำนักงานพัฒนาฝีมือแรงงาน ควรส่งเสริมการอบรมให้ความรู้ในด้านการพัฒนาและออกแบบผลิตภัณฑ์ให้มีความหลากหลาย

2.3 ศูนย์พัฒนาราชภูรบนพื้นที่สูงจังหวัดลำพูน สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดลำพูน สำนักงานพัฒนาชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานภาครัฐ ควรมีการประชาสัมพันธ์ช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของชุมชนบ้านห้วยฮ่อมนอก ผ่านช่องทางออนไลน์ของหน่วยงาน

2.4 สำนักงานเกษตรจังหวัดลำพูน ควรให้การส่งเสริมและสนับสนุน กลุ่มทอผ้าของชุมชนบ้านห้วยฮ่อมนอก ให้ได้รับการจดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชน เพื่อนำไปพัฒนาและต่อยอดการจำหน่ายผลิตภัณฑ์

เอกสารอ้างอิง

- กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ. (2566). รูปแบบการจัดสวัสดิการที่เหมาะสมสำหรับกลุ่มชาติพันธุ์: กรณีศึกษา ศูนย์ส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมชุมชนบนพื้นที่สูง (คสส.) บ้านผาหมอน ตำบลบ้านหลวง อำเภอจอมทองจังหวัดเชียงใหม่. กลุ่มงานผู้เชี่ยวชาญ กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ.
- กิตติพงษ์ วัฒนธรรม. (2561). กลยุทธ์การตลาดสำหรับผลิตภัณฑ์ชุมชนในงานแสดงสินค้าและเทศกาล. *วารสารบริหารธุรกิจและเศรษฐศาสตร์* 12(2).
- กิตติยา แกะเฮ้า. (2563). การศึกษาแนวทางการพัฒนาเพื่อเพิ่มศักยภาพด้านการท่องเที่ยว ของชุมชน : กรณีศึกษาหมู่บ้านอีด่อง อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม้ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- คำรน ศรีคำไทย. (2534). ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของชาวกะเหรี่ยงในกิจกรรมของ ศูนย์การศึกษาเพื่อชุมชนในเขตภูเขา จังหวัดลำพูน [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม้ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ธนภัทร รุ่งเรือง. (2563). การพัฒนาช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์หัตถกรรมพื้นถิ่นผ่านศูนย์วิจัยและพิพิธภัณฑ์. *วารสารวิจัยทางสังคมศาสตร์* 8(1).
- นริศรา ลอยฟ้า และคณะ. (2565). การออกแบบและพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์กระเป๋าสุขภาพบุรุษจากผ้ากะเหรี่ยงโดยมีส่วนร่วมของชุมชนพระบาทห้วยต้ม จังหวัดลำพูน. *วารสารการพัฒนามนุษย์และสังคม* 10(1).
- สุนทร เกตุอินทร์. (2545). โครงสร้างลวดลายผ้าทอกะเหรี่ยง อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สุภัทรา นิลวรรณ. (2563). ปัจจัยที่มีผลต่อความนิยมในผ้าทอของชุมชนกะเหรี่ยง: กรณีศึกษาภาคเหนือของประเทศไทย. *วารสารเศรษฐศาสตร์และสังคม* (9)2.
- สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 10 จังหวัดเชียงใหม่. (2560). รายงานวิจัยการศึกษาเปรียบเทียบ การพัฒนาบนพื้นที่สูงในอดีตและปัจจุบัน. สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
- ศิริพร แสงสุวรรณ, และคณะ. (2565). การจัดตั้งศูนย์รวมผลิตภัณฑ์หัตถกรรมเพื่อเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันของผู้ประกอบการชุมชน. *วารสารเศรษฐศาสตร์และสังคมศาสตร์* 10(4).
- ศิริพร สุขสมบุรณ์. (2564). กระบวนการถ่ายทอดภูมิปัญญาการทอผ้าของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงในประเทศไทย. *วารสารวิจัยวัฒนธรรม* 12(3).
- องค์การบริหารส่วนตำบลทาแม่ลอบ. (ม.ป.ป.). *สภาพทั่วไป*. สืบค้น 15 กันยายน 2566, จาก <http://www.thamaelob.go.th/page.php?id=7585>
- อริศรา พงษ์ไพโรจน์, และคณะ. (2566). บทบาทของแพลตฟอร์มออนไลน์ในการส่งเสริมการตลาดผลิตภัณฑ์หัตถกรรมท้องถิ่น. *วารสารบริหารธุรกิจดิจิทัล* 7(2).